

En fælles kommunal læseindsats i Slagelse

Dansklærerne sprudler af energi på de tre skoler, Folkeskolen har besøgt for at optage tv-udsendelser om læseundervisning. Sådan er det på alle 20 skoler i kommunen, siger Dorte Kamstrup. Alle følger en fælles rød læsetråd.

AF THORKILD THEJSEN

Der er en bro i Slagelse Kommunes logo, og minsandten om ikke kommunens lærere, læsevejledere og læsekonsulenter også taler om broer. Broer fra daginstitutioner til folkeskoler, læsebroer mellem fagenes lærere og en bro fra folkeskolen til ungdomsuddannelserne!

Kom kanongodt i gang

>>Vi satser stort på at bygge bro mellem daginstitutionerne og skolen. 'Kom kanongodt i gang og få kisteglade børn'¹, hedder Slagelse Kommunes nye, bindende kanon for overgangen mellem dagtilbud og skole. Der er opsat mål for det, vi har kaldt 'ti kanongode brobygningsaktiviteter', som alle børn skal deltage i, mens de går i dagtilbud, og som de så møder igen i børnehaveklassen og skolefritidsordningen eller på fritidshjemmet. Det handler om en række oplevelser, aktiviteter og konkrete tekster, som vi forsøger at gøre til fælles gods<<, fortæller Dorte Kamstrup. Hun er konsulent i Slagelse Kommune med hovedansvaret for at koordinere læseindsatsen på kommunens 20 folkeskoler.

>>Når børnene begynder i børnehaveklassen, kender de alle nogle af de samme sange, sanglege, lege og børnebøger. Det giver en fællesmængde, som børnehaveklasselederen og pædagogerne i skolefritidsordning og fritidshjem kan tage afsæt i. Og det betyder, at børnene fra dag ét i skolen oplever, at de kan noget. At der er noget, de kan være med i og med til<<.

En af de fælles kanon-oplevelser er Marianne Iben Hansens billedbog "Axel elsker biler", hvor teksten er på vers - en "rap" om en "rapand".

>>Børnene elsker den, så på Læsningsdag i september² er det meningen, at børnehaverne og indskoling - i både Slagelse, Korsør og Skælskør - skal gå sammen og rappe 'Axel elsker biler'. Vi vil gerne vise hinanden og omverdenen, at vi er fælles om noget vigtigt og sjovt<<, fortæller Dorte Kamstrup.

Plads til forbedringer

I 2008 blev Slagelse, Korsør og Skælskør til den nye Slagelse Kommune. Med de kultur- og struktursammenstød, det gav også på skoleområdet. Også når det gjaldt læseundervisning, var der forskelle, men man var dog sammen om, at resultaterne ikke var noget at prale af. Derfor blev der oprustet kraftigt på læseområdet i den nye storkommune, og forholdsvis hurtigt kunne man måle forbedringer - især i indskoling. Men testene viser, at der stadig er plads til fremgang på mellemtrinnene og i overbygningen.

>>Ligesom i en lang række andre kommuner har der ikke været fokus på, at læsning ikke kun er et ansvar for dansklærerne i de små klasser.

At gøre eleverne til sikre, hurtige og glade læsere er et ansvar for alle lærere i alle fag og på alle klassetrin. Man har brug for at være god til at læse i alle fag - og selvfølgelig også uden for skolen. Derfor har vi ekstra fokus på læsning og skrivning i fagene<<, siger Dorte Kamstrup.

1 *Kom kanongodt i gang og få kisteglade børn* kan findes på slagelse.dk. Klik på "Pjecer/Foldere" under "Børn & Unge" og find titlen under overskriften "Brobygning mellem dagtilbud og skole". www.slagelse.dk/NR/rdonlyres/FAB7C545-72BF-4A56-A31B-DD5070632FAE/52848/Kanon2.pdf

2 www.timeanddate.com/holidays/un/international-literacy-day

Lyst og energi til læsning

I forbindelse med vores tv-optagelser har jeg talt med lærere, læsevejledere og skoleledere. Og også med skolebibliotekarer, skolechef og jer i konsulentgruppen. Jeg har mærket et gåpåmod, som må betyde meget. Og jeg oplever det samme, når jeg taler med elever og forældre.

>>Jeg er helt enig. Vi er glade, når elevernes testresultater viser forbedringer. Men den vigtigste evaluering lige nu er, at lærerne stråler af energi i læseundervisningen. Det resulterer nemlig i en masse spændende undervisning, som lærerne også har lyst til at fortælle hinanden om. Vi vidender om god læseundervisning, som jeg ikke har oplevet før. Det er meget opløftende<<.

Dorte Kamstrup har været konsulent i Slagelse siden 2009, men hun er langt fra alene om læseindsatsen over for lærerne. Ud over læsevejlederne på kommunens 20 folkeskoler er der et hold af konsulenter, som - uanset hvilke titler de har - er sammen om at inspirere til læsesatsningen.

>>Om man er konsulent for læsning, for specialundervisning, AKT og DSA (adfærd, kontakt, trivsel og dansk som andetsprog, *Redaktionen*), for naturfag, it og medier eller for skolebiblioteket, så blander man sig<<, siger Dorte Kamstrup og beretter begejstret om en højt læsningskonkurrence for 6.-klasserne, hvor flere end 500 elever var med. Det var et arrangement, som skolebibliotekarerne stod for. >>Læsning betyder noget alle steder, og i dag bidrager alle<<.

Rød læsetråd uden metodefrihed?

Et vigtigt element i læseindsatsen siden kommunesammenlægningen har været at skabe et fælles sprog på området. Ikke kun blandt dansklærere, men også blandt faglærerne, understreger Dorte Kamstrup: >>Arbejdet med læsning foregår i dag på tværs mellem by- og landskoler, mellem store og små skoler, mellem skoler med mange og skoler med få ikke-etnisk danske elever. Og arbejdet begynder ikke i børnehaveklassen og 1. klasse. Det foregår i et stadig tættere samspil med dagtilbuddene<<.

Der er gennemført mange kurser og dannet netværk for lærerne. Og som besøgende udefra kan man se klare fællestræk i undervisningen på kommunens skoler. dk4 og Folkeskolen har optaget tv om læsning og skrivning i to 2.-klasser på Marievangsskolen i Slagelse, i 6. klasse på Eggeslevmagle Skole i Skælskør og i 9. klasse på Vemmelev Skole i Korsør, og alle steder genkender man nogle af de samme undervisningsmetoder.

Er I ved at suspendere lærernes metodefrihed med en centralisering af afgørelserne om, hvordan der skal arbejdes?

>>Bestemt ikke. Alle lærere kommer på kursus, alle hører om den nyeste forskning. Vi tilbyder 'værktøjskasser' med viden om nogle strukturer og teknikker, og ud fra det bestemmer lærerne så lokalt, hvordan de bedst opnår det, der kræves i Fælles Mål og i de vejledende kommunale handleplaner for læsning. På den måde er der en rød tråd gennem læseundervisningen fra indskoling til udskoling. Men der er store variationer fra klasse til klasse, og det skal der være. Det er jo forskellige udfordringer, lærerne møder. Men ved at vi sammen udvikler et fælles sprog, så vi kan diskutere, hvordan der kan arbejdes, skaber vi også et fælles engagement<<.

Videndeling om læsning i netværk

Når vi har optaget tv og interviewet, har vi ikke blot oplevet engagement, men også stor faglig læsekompetence. Man ved, hvad man vil med arbejdet.

>>Ja, bestemt. Det er ikke kun os som konsulenter, der kommer og 'afleverer' noget til lærerne. Vi får lige så meget med tilbage. Og lærere og læsevejledere fortæller hinanden, hvordan de arbejder. Og sammen diskuterer vi udfordringerne og de mulige læseløsninger<<.

Videndeling er ikke kun et slagord eller en flot ambition. Man kan mærke, at netværket for læsevejledere og specialundervisningslærere har kørt godt i mange år, lyder Kamstrups vurdering.

Svært at vejlede kolleger

>>Men meldingen fra læsevejledere og skoleledere har alligevel været, at det var lidt vanskeligt for nogle af vejlederne at komme ud med deres budskaber<<, fortsætter hun.

Det kan være svært at være vejleder for kolleger. Så nu er man i gang med en proces, hvor vejlederne ikke nøjes med at holde kurser for de andre lærere og ikke blot sidder og venter på, at kollegerne kommer og beder om hjælp.

>>Nu går vi skridtet videre, nu handler det om aktionslæring³. Forskere⁴, Danmarks Evalueringsinstitut⁵, Nationalt Videncenter for Læsning⁶ og - ikke mindst - erfaringerne fra kommunens skoler viser, at det rykker for alvor, når læsevejlederen går med ud i klassen og kommer ind i et samspil med læreren<<.

Når læreren planlægger undervisningen *sammen med* læsevejlederen, som så observerer, mens læreren underviser, får de et godt afsæt til meget konkret at diskutere, hvordan undervisningen fungerer, og hvordan man sammen kan tage nye skridt, fortæller Dorte Kamstrup.

>>Den udviklingsproces er vi godt i gang med, fordi vi nu har et fælles sprog at diskutere de læsefaglige udfordringer i<<.

Det er ikke kun matematiklæreren, der bliver dygtigere, når hun kører et forløb i tæt samspil med læsevejlederen. Eleverne bliver dygtigere, lærerne bliver dygtigere, og vejlederne bliver dygtigere, lyder opsummeringen.

>>Ringene spreder sig i vandet. Det betyder forandringer i skolekulturen. Og det betyder skoleudvikling ikke kun på læseområdet<<.

Netværk, der virker

>>Jeg tror ikke, at man kan overvurdere vores elektroniske læse-netværk<<, siger Dorte Kamstrup.

>>Ud over det ældste netværk for læsevejledere og specialundervisningslærere er der oprettet et elektronisk mødested om læsning for alle børnehaveklasseledere, ét for indskolingslærerne, ét for mellemtrinnets dansklærere og ét for udskolingslærere. Ligesom vi har et elektronisk netværk for alle faglærere - med underkonferencer om læsning i hjemkundskab, læsning i geografi, læsning i matematik og så videre<<, remser hun op.

De fire ønsker for læseindsatsen i Slagelse Kommune 2011/2012

Øget fokus på læsehastighed

Læseaftaler for alle elever

Øget arbejde med sprogforståelse/dybden af eleverens ordforråd

Læsning i alle fag Genrepædsboek

Teksttyper i fagene

- Basistekster, der fremsætter et hovedspørgsmål
- Restreerede tekster, der giver oplysninger om hvordan man skal gøre noget
- Beskrivende tekster, der beskriver hvordan noget ser ud, hvilke dele det består af eller hvad noget indeholder
- Forklarende tekster, der vil forklare hvordan noget hænger sammen, en årsagsammenhæng
- Overtalende tekster, der vil argumentere for et bestemt synspunkt
- Diskuterende tekster, der vil fremlægge forskellige synspunkter for derefter at konkludere noget

Servicevejledning

Genarbejder teksterne med at udvælge de bedste og gøre dem mere læsbar

Eleverne får feedback på hvor godt de nu kommer til at læse teksten

Der sættes mål for hvad eleverne skal kunne mere med næste gang læser teksten hvad læreren tænker

Fælles opbygning af viden

Hvad ved vi om genren? Vi læser om fælles, naturlige situationer, spørgsmål og de fælles opbygning af eller naturlige logiske spørgsmål om genren. Der udvælges viden baseret på disse situationer og spørgsmål

Fælles analyse af et eksempel tekst

Vi arbejder med fælles analyse af et eksempel tekst i genren og observerer hvordan den er opbygget og hvilke faglige begreber

Vi arbejder med, hvad teksten skal fortælle om genren

Efter en fælles beskrivelse på hvordan fælles begreber og genren med andre ord eksempelvis tekst i materialet

Eleverne får dermed mulighed for selv at analysere situationer og tekster

Fælles tekstskrivning

Vi arbejder med at være genren i at arbejde om teksten eller teksten til en tekst, så eleverne kan beskrive, analysere situationer og genren fælles og hvad situationer spørg nu

3 Martin Bayer, Helle Plauborg og Jytte Vinther Andersen: *Aktionslæring - Læring i og af praksis*, Hans Reitzels Forlag, 2008.
 4 Lene Herholdt og Susanne Arne-Hansen: *Læsevejlederen som medpraktiker - udvikling af læseforståelse i fag. Et aktions- og interventionsprojekt i Helsingør Kommune, rapport fra UCC.*
 5 *Viden der forandrer - Virkningsevaluering af læsevejlederen som fagligt fyrtårn*, Danmarks Evalueringsinstitut, 2008.
 6 Lis Pøhler og Nana Klerdal: *Læsevejlederen virkelighed, Rapport fra NVL*, 2011. www.videnomlaesning.dk/viden-om/laesning-det-grundlaeggende/laesevejledning/. Se også to film om læsevejlederfunktionen. www.videnomlaesning.dk/2011/07/to-film-om-laesevejlederfunktionen/

Men den nemmeste del er at oprette netværket. Det afgørende og svære er at gøre det til et aktivt arbejdsfællesskab, mener Dorte Kamstrup. Derfor har konsulenter og læsevejledere i år aftalt fire fælles indsatsområder:

- Der skal indgås læseaftaler for alle elever.
- Der skal arbejdes med elevernes sprogforståelse/dybden i elevernes ordforråd.
- Der skal fokus på læserutiner og læsehastighed.
- Der skal arbejdes med læsning og skrivning i alle fag.

>>I det fysiske netværk for læsevejledere og specialundervisningslærere holder vi fire årlige møder, så der er et indsatsområde til hver gang. Og det handler ikke bare om, at jeg og mine konsulentkolleger kommer med faglige peptalk. Læsevejlederne kommer på skift med et oplæg på fem-ti minutter med afsæt i deres lokale virkelighed. Det kan handle om noget 'lavpraktisk' om, hvordan man tackler et konstateret problem, som vi så kan diskutere sammen. Men det kan også være et mere teoretisk eller overordnet oplæg. Det betyder, at videndelingen for alvor kommer i spil. Vi er rigtig godt på vej<<.

Alle lærere er læselærere

Slagelses skolevæsen satser på, at alle lærere tager ansvar for læseundervisningen - på alle klassetrin og i alle fag. Derfor kommer alle på kursus, så man taler samme sprog om udfordringerne - og kan trække i samme retning:

2009-2010: 30-timers-kursus for alle 3.-5.-klassers dansklærere.

2010-2011: 30-timers-kursus for alle børnehaveklasseledere og dansklærere i 1.-2.-klasser.

2010-2011: 18-timers-kursus for alle faglærere i matematik, engelsk, historie, kristendoms-kundskab og natur/teknik på 3.-5. klassetrin.

2011-2012: 18-timers-kursus for 6.-7.-klassernes dansklærere.

2011-2012: 18-timers-kursus for 8.-10.-klassernes dansklærere.

2012-2013: Et endnu ikke helt planlagt kursusforløb for 6.-10. klasses faglærere delt i fire grupper: matematik, naturfag, sprogfag og humaniora.

Kilde: Slagelse Kommune, Center for Skole

Mere om Slagelse Kommunes læseindsats:

Alle dokumenter om kommunens læseindsats kan findes på www.slagelse.dk. Klik på "Børn & Unge", vælg "Skoler og SF" og klik derefter på "Læseindsats".

www.slagelse.dk/Boern+og+unge/Skoler+og+SFO/Laeseindsats.htm

Læsemagasinet på dk4 og folkeskolen.dk

De tre tv-udsendelser om læsning i Slagelse hedder:

- Læsemagasinet 3: Sikre, hurtige og glade læsere.
- Læsemagasinet 4: Læsning i fagene.
- Læsemagasinet 5: Fælles om læsning og skrivning.

Læsemagasinet er en serie tv-programmer, som produceres af dk4, Nationalt Videncenter for Læsning og fagbladet *Folkeskolen*. Udsendelserne kan ses her på folkeskolen.dk